

Laudáció Jancsó Miklóshoz

Kedves Egybegyűltek! Igazi megtiszteltetés a számomra, hogy én mondhatom el a laudációt Jancsó Miklósról, abból az alkalomból, hogy a Magyar-Orosz Művelődési és Baráti Társaság ezúttal neki ítélte a Szent-Györgyi Érmét.

Jancsó Milkós olyan filmes alkotó, aki egész generációm számára iránymutatást jelent a mai napig. Mert saját hangja van. Mert időtálló. Mert, amit megalkot, az nem tud elrohadni, elfáradni, elmúlni. És ez az, amit véleményem szerint valódi kultúrának nevezhetünk.

Jancsó Miklós történetei és világlátása egyedülálló módon tükrözik egy olyan ember szándékát, aki minden történetével az emberi tisztesség kérdéseit feszegeti, miközben a hatalom természetéről mutat fel kegyetlen történelmi tablókat. Alkotói attitűdje lenyűgöző erővel bizonyítja: az alkotói szabadság nem politikai berendezkedés vagy világnézeti eszmék kérdése, hanem belső, morális kérdés. Jelképeivel és karaktereivel elveszett, hamis ideológiák mentén tájékozódó, önismeretre és múltjából tanulni képtelen nemzetek természetrajzát festi meg. Azt teszi, amit minden valamirevaló alkotás. Tükröt tart. Élő bizonyítékokat tár fel, amelyek - akár az anno Híradó és Dokumentumfilm Gyárban rögzített anyagai - nem hazudnak.

De Jancsó több mint egy filmes alkotó. Érvényes ember is. A mindenkori jelen embere. Egy ember, aki friss tudott maradni. Aki – miközben a magyar filmszakma doyenje - még mindig egy állhatatos gyerek kíváncsiságával fogalmaz. Ezért szeretném ma ezt a beszédet Jancsó Milkósnak mint *embernek* ajánlani. Egy olyan embernek, aki tudja, a film közösségi műfaj. A film barátság. Elsősorban erre tanít meg Jancsó, akinek nem alárendeltjei, hanem alkotótársai vannak, voltak. Aki számára a bizalom és az egymás iránti figyelem a közös munka alapja. Aki körül friss a levegő és aki mellett alkotni közös szabadság.

Jancsó, akinek köszönhetően hazánk az európai művészfilmes szcénában egyedülálló szerepre tehetett szert, úgy tudott nemzeti maradni, hogy mindvégig megőrizte tisztánlátását. Többet tud a napverte pusztába vetődött magyarok természetéről, mint bárki. És miközben jól ismeri nemzetét, nem volt hajlandó megtanulni a kiközösítők és vesztésben élők történelmi leckéjét. Mert mindig szembe kívánt nézni a múltjával és mert le tudott számolni minden idealizmusával.

Amikor pár évvel ezelőtt Vladimir Szorokin, az orosz irodalom fenegyerekének *Jég* című könyvével foglalkoztam, egy fontos mondat égett be a fejembe. Ne félj! Ez jut eszembe most is, ha Jancsó munkáira és életére gondolok.

Mundruczó Kornél